

Obvodní soud pro Prahu 1

Ovocný trh 587,

110 00 Staré Město

k sp. zn. 31 C 22/2021

v Praze dne 22. 3. 2023

Žalobce:

Jan Cibulka, XXX

Právně zastoupen:

Mgr. et Mgr. Janem Vobořilem, advokátem ev.č. 15017, se sídlem U Smaltovny 1115/32, Praha 7

Žalovaná:

Česká republika – Ministerstvo průmyslu a obchodu, Na Františku 32, 110 15 Praha 1

Odvolání proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 1, č. j. 31 C
22/2021-116 ze dne 8. 2. 2023

Datovou schránkou

Plná moc založena ve spise

I.

Dne 8. 2. 2023 rozhodl Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem č. j. 31 C 22/2021-116 o zamítnutí mnou podané žaloby na zadostiučinění za nemajetkovou újmu.

Proti tomuto rozhodnutí (výrokům I., II. i III.) podávám v zákonné lhůtě

odvolání,

které odůvodňuji následovně.

II.

Odvolání je podáno z důvodu, že soud prvního stupně neprovedl řádně a bez odůvodnění některé navrhované důkazy (§ 205 odst. 2 písm. d) OSŘ), dospěl na základě provedených důkazů k nesprávným skutkovým zjištěním (§ 205 odst. 2 písm. e) OSŘ) a dále, že rozhodnutí soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 205 odst. 2 písm. g) OSŘ).

III.

Důvodem zamítnutí žaloby je dle soudu prvního stupně skutečnost, že nebyl prokázán vznik nemajetkové újmy. Ve velmi stručném odůvodnění rozsudku soud konkrétně uvádí: „Konečně soud zdůrazňuje, že újma, jež měla být žalovanému, resp. všem občanům, způsobena, je újmu potencionální, která není způsobilá právní ochrany poskytované výše citovanými ustanovení občanského zákoníku. Žalobce ani netvrdil a to ani přes výzvu soudu, tím méně prokazoval, vznik újmy v důsledku toho, že mobilní operátor uchovává záznamy provozní a lokalizační údaje. Žalobcův návrh připomíná *actio popularis*, jímž se spíše než ochrany vlastních osobnostních práv domáhá ochrany veřejného zájmu, jemuž se civilněprávní ochrana osobnosti člověka a jeho přirozených práv neposkytuje.“ To je v podstatě vše co soud k odůvodnění svého rozhodnutí sděluje, pokud pomineme rovněž selektivní rekapitulaci řízení, odstavec věnovaný důvodům nepodání předběžné otázky, návrhu k Ústavnímu soudu a otázky nákladů řízení.

Soud zde zcela pominul rozvedení a posouzení žalobní argumentace ke vzniku újmy v žalobě doplněné v dalších doplněních žaloby (ze 17. 5., 18. 7., 17. 10. 2022 a 3. 1. 2023) včetně navržených a předložených důkazů. **V podstatě vůbec nehodnotí provedené listinné důkazy a nečiní odůvodněné závěry k tvrzení, která jsou jimi prokazována, podobně ani k provedenému účastnickému výslechu. Některé provedené listinné důkazy pak v odůvodnění zcela pomíjí, jiné listinné důkazy (například důkazy prokazující**

rozsah uchovávaných údajů včetně vizualizace pohybu předložené v rámci doplnění důkazů v podáních z 18. 7. 2022 a 3. 1. 2023) nebyly bez zdůvodnění provedeny vůbec. Rozhodnutí soudu je tak především možné považovat za **nepřezkoumatelné**.

IV.

Na rozdíl od soudu prvního stupně mám za to, že nemajetková újma byla v řízení zcela prokázána. Odmítám tvrzení, že nejde o újmu skutečnou, ale toliko potenciální, tedy újmu k níž by mohlo dojít. Odmítám i tvrzení soudu: *„Žalobce ani netvrdil a to ani přes výzvu soudu, tím méně prokazoval, vznik újmy v důsledku toho, že mobilní operátor uchovává záznamy provozní a lokalizační údaje.“* Mám za to, že toto naopak bylo podrobně tvrzeno i prokazováno jak v žalobě, tak ve všech doplněních adresovaných soudu.

Nemajetková újma se projevuje v *„těžko definovatelné sféře vnímání obtíží, nepohodlí, stresu a jiných nežádoucích účinků spojených se zásahem do základních lidských hodnot“* (Svěstka a kol.: Občanský zákoník – Komentář, sv. VI, Wolters Kluwer Praha 2014, str. 1101). Zásadní význam je tak zde třeba přičítat zejména dopadům na osobnost a práva konkrétního člověka, jeho vnímání dané újmy a dopadům na jeho důstojnost a život.

Za klíčové faktory pro posouzení nemajetkové újmy způsobené mé osobě považuji:

- a) ukládání mých provozních a lokalizačních údajů je citelným zásahem do základních práv, konkrétně do práva na soukromí a informační sebeurčení
- b) jediným důvodem, proč dochází k tomuto zásahu je účinnost ustanovení § 97 zákona o elektronických komunikacích, kterým se řídí poskytovatelé služeb elektronických komunikací včetně telefonních operátorů
- c) tento zásah je v rozporu s evropským právem
- d) dopad do mé osobnostní sféry je zesílen tím, že žalovaná na tento rozpor dlouhodobě nijak nereaguje a neplní povinnost spočívající v monitorování vývoje evropského práva a činění kroků (včetně přípravy návrhů legislativních změn) k tomu, aby byla česká legislativa s tímto právem v souladu
- e) dopad do mé osobnostní sféry je zesilován omezeními spojenými s mojí prací investigativního novináře, který je závislý na zdrojích informací, s nimiž je žádoucí komunikovat utajeným způsobem

- f) dopad do mé osobnostní sféry pak dokládá i můj subjektivní vztah k hodnotě mého soukromí, který se objektivně projevuje jak v mé práci novináře (doložené tématické články k tématům spojeným s ochranou soukromí i data retention), tak v mé výuce na FSV UK, tak v mých občanských aktivitách (aktivity ve spolku Písk, z.s.)

V.

Vznik nemajetkové újmy bylo dle mého názoru na místě konstatovat už pouze na základě zjištění, že jsem já - stejně jako všichni ostatní uživatelé telefonů, e-mailů nebo připojení internetu – při využívání běžných telekomunikačních nástrojů **podroben permanentnímu sledování, které zaznamenává mimo jiné mé sociální kontakty s nimiž komunikuji a můj pohyb.**

Během řízení bylo doloženo, že jsem uživatelem telefonního čísla provozovaného v síti operátora T-Mobile. Provozní a lokalizační údaje vážící se k využívání mého mobilního telefonu jsou zpracovávány na základě § 97 zákona o elektronických komunikacích, což je, jak tvrdím v rozporu s evropským právem. Soudu jsem doložil výpisy těchto provozních a lokalizačních údajů získané od společnosti T-Mobile. Doplnil jsem je pak na vyžádání soudu rovněž přehlednými mapami s vizualizací pohybu sestavenými na základě shromažďovaných lokalizačních údajů, které dávají velmi přesný přehled o mém pohybu v rámci několika dní. Mám za to, že bylo prokázáno, že tyto údaje jsou o mé komunikaci shromažďovány, že jsem se jak u společnosti T-Mobile, tak následně ÚOOÚ snažil dosáhnout nápravy, že jsem se následně obrátil s výzvou na MPO, v jehož gesci tato právní úprava je.

Závěr soudu, že jsem údajně netvrdil a tím méně dokazoval vznik nemajetkové újmy, která mi vznikla kvůli neoprávněnému uchovávání provozních a lokalizačních důvodů je pro mě **tedy jen těžko pochopitelný**, protože celé řízení bylo na výzvy soudu tvrzeno a prokazováno prakticky výlučně toto.

Už samotné uchovávání údajů, k němuž dochází na základě platné právní úpravy obsažené v § 97 zákona o elektronických komunikacích je **zásahem do základních práv**. Tento závěr vyplývá z judikatury, která byla citována opakovaně v žalobě i jejích doplněních, zejména pak z klíčového nálezu Ústavního soudu ČR sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. 3. 2011. Jak konstatoval Ústavní soud v nálezu Pl. ÚS 24/10: *„Právo na informační sebeurčení je tak nezbytnou podmínkou nejen pro svobodný rozvoj a seberealizaci jednotlivce ve společnosti, nýbrž i pro ustavení svobodného a demokratického komunikačního řádu. Zjednodušeně řečeno, v podmínkách vševědouceho a všudypřítomného státu a veřejné moci se svoboda projevu, právo na soukromí a právo svobodné volby chování a konání stávají prakticky neexistujícími a iluzorními.*

Ačkoliv se stanovená povinnost uchovávat provozní a lokalizační údaje nevztahuje na obsahy jednotlivých sdělení, tak z uvedených údajů o uživateli, adresátech, přesných časech, datech, místech a formách telekomunikačních spojení, budou-li sledovány po delší časový úsek, lze v jejich kombinaci sestavit detailní informace o společenské nebo politické příslušnosti, jakož i o osobních zálibách, sklonech nebo slabostech jednotlivých osob“.

Toto hodnocení invazivnosti zásahu do základních práv Ústavní soud zopakoval i v zatím posledním nálezu týkajícím se problematiky data retention, konkrétně v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 45/17 ze dne 14. 5. 2019 s tím ovšem, že informace o metadatech mohou být podle názoru soudu i mnohem citlivější, než informace o obsahu komunikace. Soud v bodě 50 nálezu uvádí: „Tzv. „metadata“ o uskutečněné komunikaci (tj. vše kromě obsahu) mohou být z hlediska zásahu do soukromí jednotlivce ve skutečnosti mnohem cennější a fakticky i „nebezpečnější“ než znalost samotného obsahu komunikace, neboť jsou strojově zpracovatelná a analyzovatelná; z výsledků takového zpracování pak lze usuzovat budoucí chování jednotlivce.“

Soud prvního stupně v napadeném rozhodnutí zcela pomíjí, že zásahem do mých základních práv, konkrétně do práva na soukromí a informační sebeurčení, je už samotné uchovávání dat, bez ohledu na skutečnost, zda došlo k jejich zneužití. Jde o konstantní právní názor, který plyne nejen z výše citovaných rozhodnutí Ústavního soudu, ale stejně tak například z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (srov. např. rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 4. 5. 2000 ve věci Rotaru proti Rumunsku, č. s. 28341/95).

Pro posouzení skutečnosti zda nemajetkové újma vznikla nebo nikoli považují dále za zcela zásadní zodpovězení otázky, jestli je zásah do základních práv, k němuž nepochybně dochází, jak potvrdil Ústavní soud ve výše citovaných ustanoveních, **v souladu s obecně závaznými evropskými právními předpisy nebo nikoli. Tedy jestli zásah do základních práv je akceptovatelný nebo není.**

Bohužel soud prvního stupně na řešení této otázky zcela rezignoval a k otázce legálnosti zásahu do základních práv se vůbec nevyjádřil.

V žalobě jsem obsáhle argumentoval pro závěr, že existence české právní úpravy a na jejím základě trvajících zásahů do mých základních práv **je v rozporu s evropským právem**, konkrétně pak s ustanovením čl. 5 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. 7. 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (dále jen „Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích“). Podle tohoto ustanovení platí, že „členské státy zajistí prostřednictvím vnitrostátních právních

předpisů důvěrný charakter sdělení přenášených pomocí veřejné komunikační sítě a veřejně dostupných služeb elektronických komunikací a s nimi souvisejících provozních údajů. Zejména zakáží příposlech, odposlech, uchovávání nebo jiné druhy zachycování či sledování sdělení a s nimi souvisejících provozních údajů osobami jinými než uživateli bez souhlasu dotčených uživatelů, pokud k takovému jednání nejsou zákonem oprávněny v souladu s čl. 15 odst. 1. Tento odstavec nebrání technickému uchovávání, které je nezbytné pro přenos sdělení, aniž by tím byla dotčena zásada důvěrnosti.“

Podle celé řady provázaných rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie, na něž jsem podrobně v žalobě i v na ní navazujících podáních odkazoval, je pak evidentní, že systém plošného nevýběrového uchovávání provozních a lokalizačních údajů, který existuje v České republice, je v rozporu s touto směrnicí.

Otázka rozporu české právní úpravy s evropským právem je otázka, která měla být soudem řešena buď **položením předběžné otázky** k Soudnímu dvoru Evropské unie, nebo akceptací rozhodovací praxe Soudního dvora Evropské unie v obdobných věcech (např. rozhodnutí ve spojených věcech C 203/15 a C 698/15 Tele2/Watson, ve spojených věcech C-511/18, C-512/18 a C-520/18 La Quadrature du Net and Others v Premier ministre and Others, případně ve věci C-140/20 (Commissioner of the Garda Síochána and Others) která zcela jednoznačně označuje plošné nevýběrové uchovávání provozních a lokalizačních údajů upravené národními legislativami členských států za nepřijatelné z důvodu rozpornou s výše uvedením ustanovením čl. 5 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích.

Nesouhlasím tak se soudem prvního stupně, že otázka souladu zpracování provozních a lokalizačních údajů s evropským právem není pro posouzení otázky vzniku nemajetkové újmy zásadní.

Žádám proto, aby v případě, že odvolací soud dojde k závěru, že k řešení je třeba zodpovědět otázku týkající se práva Evropské unie, zejména pak výkladu příslušných ustanovení Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích ve vztahu k české právní úpravě a současně, že tato otázka nebyla už dostatečně vyřešena předchozí judikaturou SDEU, **aby se v souladu s ustanovením čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie obrátil s předběžnou otázkou k Soudnímu dvoru Evropské unie on.**

Vedle výše uvedených skutečností pak mám za to, že dopad do mé osobnostní sféry je zesilován dalšími skutečnostmi. Předně skutečností, že **žalovaná dlouhodobě zcela ignoruje známou a jednoznačnou judikaturu** Soudního dvora evropské unie a nečiní žádných kroků k revizi stávající národní právní úpravy data retention obsažené zejména v § 97 zákona o elektronických komunikacích, který spadá do kompetence žalované. Tato dlouhodobá nečinnost je pro mě jakožto občana dlouhodobě frustrující.

VI.

V řízení jsem dále argumentoval dalšími skutečnostmi, které dále prohlubují negativní dopad nečinnosti žalované do mých osobnostních práv, konkrétně mojí práci investigativního novináře a mým subjektivním vztahem k hodnotě mého soukromí, která se projevuje například v angažovanosti v aktivitách spojených s ochranou soukromí v elektronických komunikacích (Výuka na FSV UK či aktivita ve spolku Písk, z. s.) . Mám za to, že oproti průměrnému občanovi mnohem intenzivněji vnímáním otázky spojené s ochranou soukromí a zásahy do práva na informační sebeurčení.

Pokud jde o **práci novináře**, pak ukládání mých provozních a lokalizačních údajů vyžaduje bezpečnou komunikaci zejména se zdroji informací, jejichž identita má zůstat utajena. Z toho důvodu místo běžné GSM komunikace musím velmi často užívat různé nástroje, jako je anonymizační síť TOR nebo komunikační platformy jako Signal. Toto pak omezuje moji možnosti komunikace zejména s potencionálními zdroji informací, pokud tito neumí dostatečně používat tyto technologie. Bohužel s ohledem na potřebu utajení zdrojů informací nemůžu uvést konkrétní osobu, což po mě soud prvního stupně požadoval jako důkaz těchto obtíží, nicméně v řízení jsem uvedl konkrétní případy z poslední doby například získávání informací na jaře 2020 při první vlně nákazy COVID-19, kdy si vláda bránila informační monopol na informace týkající se šíření nákazy a o výsledcích vládních opatření. Novináři, včetně mně byli odkázáni na vynášení informací ze strany zaměstnanců úřadů zapojených do řešení pandemie, kteří těmito kroky riskovali zaměstnání. Komunikace pak s řadou z nich nebyla jednoduchá, neboť nároky kladené na bezpečnou komunikaci vyžadují určitou míru technické zdatnosti, kterou ne každý disponuje. V této souvislosti je třeba připomenout, že utajování informací ze strany státu bylo dodatečně ústavním soudem označeno za nesprávné (k tomu viz nálezný pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 25/21). O to společensky potřebnější byla v té době práce novináře a jejich komunikace s utajenými zdroji informací.

V případě žalobce je tento zásah zesilován rovněž **subjektivním vnímáním významu uvedeného zásahu do soukromí**, který je uchováváním jeho provozních a lokalizačních údajů způsobován. Toto bylo doloženo jednak občanskými aktivitami žalobce, kdy se tento angažuje ve spolku Písk, z. s., , jehož cílem je zvyšování povědomí novinářů, aktivistů a veřejnosti o informační bezpečnosti nejen v kyberprostoru. Spolek poskytuje novinářům a neziskovým organizacím bezplatné technické poradenství a pomáhat jim v naplňování práva na získávání a výměnu informací, jakožto i práva na ochranu zdroje informací. Skutečnost, že žalobce považuje ochranu osobních údajů v komunikacích za důležitou, dokládá i to, že žalobce vyučuje problematiku kyberbezpečnosti studenty žurnalistiky na FSV UK, konkrétně jsem vyučujícím předmětu: Zpracování dat a

osobní kyberbezpečnost v žurnalistice – JKB114. Vnímání důležitosti tématu pak dokládá i publikační činnost žalobce k tématu data retention od roku 2013, která byla soudu doložena v dřívějších podáních.

Tyto skutečnosti při posuzování nemajetkové újmy **soud prvního stupně ve svém rozhodnutí pomíнул.**

VII.

Mám za to, že jsem v řízení dostatečně vyvrátil tezi soudu prvního stupně, že v mém případě nedochází ke vzniku nemajetkové újmy, respektive, že nemajetková újma má charakter toliko **újmy potenciální**, tedy újmy, která by mohla vzniknout, ale nevznikla.

V mém případě jde o dlouhodobý tíživý pocit neoprávněného zasahování do mých práv ze strany státu, který organizuje protiprávní masivní zasahování do mého práva na soukromí ze strany poskytovatelů služeb elektronických komunikací, stejně jako do práv všech dalších občanů. Tento stav vede k mé dlouhodobé frustraci z nefungující státní moci, která nerespektuje řadu let závazek udržovat národní legislativu v souladu s evropskými předpisy, které chrání má základní práva.

Tento stav vede rovněž k obtížím v mé práci i k nutnosti věnovat čas a energii ochraně před neoprávněným zasahováním státu do mého soukromí či občanským aktivitám, které mají vést k nápravě. Jedním z příkladů je pak ostatně i podání této žaloby a vedení tohoto sporu, k němuž by vůbec nemuselo dojít, pokud by žalovaná činila to, co jí ukládají obecně závazné právní předpisy upravující nutnost implementace evropských směrnic do národních právních řádů.

Soud prvního stupně tvrdí, že má žaloba má znaky actio popularis, tedy žaloby, kterou se spíše než ochrany vlastních práv domáhám ochrany veřejného zájmu. S tímto tvrzením lze sice částečně souhlasit, nicméně jde o vedlejší produkt mé prvotní snahy žádat zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou mé osobě. V žádném případě to nesnižuje míru zásahu do mých práv a mně způsobenou nemajetkovou újmu. Právě zadostiučinění za tuto nemajetkovou újmu se žalobou domáhám. Jako člověk žijící ve společnosti je samozřejmě mým eminentním zájmem, aby tato společnost byla svobodná. Součástí lidské svobody je pak i právo na soukromí všech jejích příslušníků. Požadavkem na omluvu mé osobě konkrétně i omluvu ostatním postiženým občanům se snažím přispět k tomu, aby žalovaná plnila své povinnosti a iniciovala potřebné legislativní změny. Právě omluva, více než případná finanční satisfakce, je dle mého názoru zásadní pro dosažení potřebné změny a budu ji považovat za dostatečné zadostiučinění za nemajetkovou újmu, která je mi způsobována.

S ohledem na skutečnost, že nežádám finanční zadostiučinění považuji pak za irelevantní žádost soudu, abych nemajetkovou škodu, která mi je způsobována, vyčíslil v penězích.

VIII.

Z výše uvedených důvodů žádám, aby odvolací soud v souladu s ustanovením § 220 odst. 1 OSŘ napadený rozsudek změnil a vydal následující rozsudek:

1. Žalovaná je povinna žalobci zaslat datovou schránkou omluvu následujícího znění:

„Česká republika se Vám prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu omlouvá za to, že přijetím právní úpravy ukládající poskytovatelům služeb elektronických komunikací dle § 97 odst. 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích uchovávat provozní a lokalizační údaje o Vaší elektronické komunikaci porušila a nadále porušuje ustanovení čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích. Tím dochází k neoprávněnému zásahu do Vašich osobnostních práv.“

2. Žalovaná je povinna zveřejnit na webových stránkách www.mpo.cz v sekci Aktuality po dobu minimálně 30 dnů omluvu následujícího znění:

Česká republika se prostřednictvím Ministerstva průmyslu a obchodu omlouvá občanům za to, že přijetím právní úpravy ukládající poskytovatelům služeb elektronických komunikací dle § 97 odst. 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích uchovávat provozní a lokalizační údaje o elektronické komunikaci porušila a nadále porušuje ustanovení čl. 15 odst. 1 Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích. Tím dochází k neoprávněnému zásahu do jejich osobnostních práv.

3. Žalovaná je povinna nahradit náklady řízení k rukám právního zástupce žalobce, a to do 3 dnů ode dne právní moci rozsudku

Případně, pokud odvolací soud dojde k závěru, že postup podle § 220 OSŘ není možný, tak aby rozsudek v souladu s § 219a odst. 1 písm. b) OSŘ zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně **k dalšímu řízení.**

Jan Cibulka